

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดสตูล จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส นับเป็นภูมิภาคที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามโดยเคร่งครัด (มีประมาณร้อยละ 75) ในขณะที่มีประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นๆ มีเพียงเล็กน้อย (ประมาณร้อยละ 25 และร้อยละ 5 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2544: 17)

จากนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งสร้างความเข้าใจกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ภายใต้กรอบความร่วมมือในโครงการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle Development Project : IMT-GT) โดยการพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นประตูหน้าต่างทางตอนล่างของประเทศ ที่มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการค้า อุตสาหกรรม การบริการ และการท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยถือว่าพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยงระหว่างประเทศทั้งสาม ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนและการจ้างงานในระดับท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของอนุภาคให้เข้มแข็งและเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ตลอดจนเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการรองรับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน

เทศบาลตำบลสุโหงโกลก เป็นชุมชนเมืองชายแดนขนาดเล็กแห่งหนึ่งในภูมิภาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งอยู่ในอำเภอสุโหงโกลก จังหวัดนราธิวาส จึงเป็นเมืองที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าวเช่นกัน คือประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และยังเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ตรงกับเขตแดนพหุติ โดยอยู่ติดกับชุมชนรันตูบันยัง รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย เชื่อมต่อกันโดยมีโครงข่ายการคมนาคมที่สะดวกทั้งทางรถยนต์และรถไฟ โดยมีสะพานเชื่อมแม่น้ำโกลกเป็นจุดเชื่อมโยงทางหลวงหมายเลข 4056 กับถนนของประเทศมาเลเซีย และเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสายกรุงเทพฯ-หาดใหญ่-สุโหงโกลกกับเส้นทางรถไฟสายตะวันออกของประเทศมาเลเซีย จึงถืออำนวยการเป็นศูนย์กลางของชุมชนเมืองสุโหงโกลกเป็นอย่างดี

เมืองสุโหงโกลกนั้นถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของภูมิภาค มีที่พักแรม สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการการท่องเที่ยวต่างๆ ห้อง อาที่

โรงแรม ที่พัก รวมทั้งภัตตาคาร ร้านอาหารและสถานบันเทิงประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก และมีโครงข่ายการคมนาคมระหว่างจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียงที่สะดวกทำให้สามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ในพื้นที่ใกล้เคียงและจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างสะดวก รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการค้าขายแดนที่สำคัญซึ่งมีมูลค่าสูงสุดของจังหวัดนราธิวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจบันเทิงเริงรมย์ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย นั้น ถือได้ว่ามีความก้าวหน้ากว่าชุมชนระดับเดียวกันในพื้นที่บริเวณนี้ จึงทำให้มีผู้เยี่ยมเยือนเมืองสุโหงโก-ลกทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางเข้ามาในเมืองสุโหงโก-ลกเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นพ่อค้าพาณิชย์ที่ติดต่อค้าขายระหว่างสองประเทศมาเป็นเวลานาน และนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาว มาเลเซียเชื้อสายจีน ที่เข้ามาพักผ่อนในแหล่งบันเทิงเริงรมย์และซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในเขต เทศบาลตำบลสุโหงโก-ลก

จากการที่เมืองสุโหงโก-ลกเป็นเมืองท่องเที่ยวและการค้าขายแดนที่สำคัญของจังหวัด จึงทำให้เกิดกิจกรรมซึ่งให้บริการการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ได้แก่ ที่พักแรม ภัตตาคาร ร้านค้าต่างๆ โดยเฉพาะสถานบันเทิงประเภทต่างๆ ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ตั้งอยู่รวมกันภายใน ชุมชนใจกลางเมืองสุโหงโก-ลก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่เมืองเป็นจำนวนไม่น้อย โดยก่อให้เกิดการจ้างงานแก่แรงงานในพื้นที่เมืองสุโหงโก-ลกและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก และสร้างรายได้ให้รัฐบาล ผู้ประกอบการร้านอาหาร ภัตตาคาร และอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีผลให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การผลิตและจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น ในขณะเดียวกันการที่เมืองสุโหงโก-ลกเป็นศูนย์กลางของสถานบริการเหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดผลเสียอันเนื่องมาจากการตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนของเมือง อันได้แก่ มลภาวะทางเสียงรบกวนชุมชน ปัญหาการจราจร ปัญหาขยะของเสีย ปัญหาโสเภณี ปัญหายาเสพติด ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความสงบเรียบร้อยของเมือง รวมถึงการสร้างภาพให้เมืองสุโหงโก-ลกเป็นเมืองที่มีจุดเด่นด้านสถานบันเทิงเริงรมย์ ซึ่งเป็นภาพพจน์เชิงลบที่ส่งผลกระทบต่อเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากบทบาทการเป็นเสมือนเมืองบริการซึ่งมีหน้าที่รองรับการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญแห่งหนึ่งของอนุภาค รวมถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการทำการศึกษาสภาพข้อเท็จจริง สภาพปัญหา และนำมาสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองสุโหงโก-ลก เพื่อรองรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวชายแดน และเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในปัจจุบัน และป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาบทบาทของการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองสุโหงโก-ลก
2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเมืองสุโหงโก-ลก
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. เสนอแนวทางในการพัฒนาเมืองสุโหงโก-ลกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดน

ขอบเขตในการศึกษา

ก. การศึกษาในเชิงพื้นที่

พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลสุโข-ลก อำเภอสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ประมาณ 22.5 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

ข. การศึกษาในเชิงเนื้อหา

1. ศึกษาบทบาท ความเป็นมาของเมือง สภาพต่างๆ ของเมืองสุโข-ลกในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สภาพสังคม วัฒนธรรม ประชากร สภาพทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการให้บริการในระบบโครงข่ายบริการพื้นฐานต่างๆ ของเมืองสุโข-ลก ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของเมืองสุโข-ลก

2. การศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองสุโข-ลก และการท่องเที่ยวชายแดน เช่น นโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle Development Project : IMT-GT) แผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมซึ่งให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่เมือง เช่น ที่พักแรมในลักษณะต่างๆ ร้านอาหาร ร้านค้า และสถานบริการต่างๆ รวมถึงพฤติกรรมการใช้บริการของนักท่องเที่ยวต่อกิจการเหล่านั้น

4. การกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาความร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและรองรับการเติบโตในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่เมืองสุโข-ลก และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนในการศึกษา

1. ศึกษาทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาพื้นที่ชายแดนและการท่องเที่ยว จากเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว จากเอกสารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและห้องสมุด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา กิจกรรมการค้าบริการซึ่งสนับสนุนการท่องเที่ยวชายแดน รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปใช้ในการสำรวจภาคสนามและวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลอื่นๆ ต่อไป

3. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมได้ ประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพทั่วไปของชุมชนเมืองโดยการสังเกต ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการให้บริการในระบบโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ

3.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือนในเขตเทศบาลตำบลสุโข-ลก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มหมายในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยประชาชนทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนที่มีบ้านเรือนที่พักอาศัย และผู้ประกอบการที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าและการบริการด้านต่างๆ ในเขตเทศบาลตำบลสุโข-ลก และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือนเมืองสุโข-ลก ทั้งประเภทพักค้างคืนและมาเช้า-เย็นกลับ

ในการสุ่มตัวอย่างจากประชากรเป้าหมาย ข้างต้น ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธี Accidental Selection เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมาก จำนวนของกลุ่มตัวอย่างมีความไม่แน่นอนในแต่ละช่วงเวลา และการนัดหมายตัวอย่างทำได้ยาก รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ จึงไม่อาจใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็นได้ จากการคำนวณตามวิธีของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นประมาณร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 รวมจำนวน 376 ตัวอย่าง โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มตัวอย่างประเภทประชาชนทั่วไปจำนวน 200 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างประเภทนักท่องเที่ยว จำนวน 176 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเมืองสุโข-ลกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดน โดยแบบสอบถามที่ใช้สามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ฯลฯ

ส่วนที่สอง ทศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองและชุมชนเมืองสุโข-ลก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดน คำถามในส่วนนี้สอบถามเกี่ยวกับความเห็นด้านต่างๆ ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองสุโข-ลกในปัจจุบันและในอนาคต เช่น ความเห็นที่มีต่อการบริการการท่องเที่ยวและบริการพื้นฐานที่รัฐจัดให้ในเมืองสุโข-ลกที่มีอยู่ในปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ไข เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 จำแนกและจัดระเบียบข้อมูลที่รวบรวมได้ ด้วยวิธีการทางสถิติ เช่น โปรแกรม SPSS และการใช้ตารางแจกแจงความถี่ โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

4.2 นำข้อมูลที่ผ่านการจัดระเบียบมาวิเคราะห์ถึงสภาพปัจจุบัน การใช้ที่ดิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร ปัญหาต่างๆ ตลอดจนแนวโน้มและศักยภาพในการพัฒนา

4.3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกมาในรูปของการบรรยาย แผนที่ ตาราง แผนภาพ ฯลฯ

5. เสนอแนวทางการวางแผนการพัฒนาพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดนในรูปของ การบรรยาย ตาราง แผนที่ แผนภูมิ สถิติและร้อยละ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงบทบาทการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลกในปัจจุบัน
2. ทราบถึงสภาพปัญหาและผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเมือง สุโขทัย-ลก
3. ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองสุโขทัย-ลก
4. ผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมของเมือง และนโยบายการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อื่นที่มีสภาพคล้ายคลึงกันต่อไป

ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษานี้มีข้อจำกัดอยู่หลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา และส่งผลให้ผู้ศึกษาไม่สามารถทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้ ได้แก่

1. ลักษณะของพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Area) ข้อมูลบางอย่างจึงไม่สามารถเปิดเผยได้ หรือไม่ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีความแตกต่างของข้อมูลตัวเลขจากแหล่งที่มาที่ต่างกัน ข้อมูลบางชนิดไม่มีการรวบรวมไว้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลในหลายๆ หน่วยงานขาดข้อมูล

ย้อนหลังเป็นเวลาหลายๆ ปี จึงเป็นปัญหาต่อเก็บข้อมูลพื้นฐานและการศึกษาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงในอดีต

3. ขาดแคลนข้อมูลเฉพาะของพื้นที่ในเขตรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นพื้นที่ปกครองของพรรคฝ่ายค้านของมาเลเซีย และไม่รวมอยู่ในโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศกับไทย ข้อมูลที่มีอยู่จากแหล่งข้อมูลในประเทศไทยมีจำกัด ทำให้การหาข้อมูลเฉพาะของพื้นที่ดังกล่าวทำได้โดยยาก

4. พื้นที่ศึกษาอยู่ห่างไกล และข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้การเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ไม่สามารถกระทำได้มากเท่าที่ต้องการ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย